

Vai google paaudze nogremdēs klasisko bibliotēku?

Attīstoties virtuālajai videi, aizvien biežāk izskan doma, ka sabiedrība, īpaši jaunieši, novēršas no bibliotēkām. Izveidojies stereotips, ka jaunā paaudze tagad iztiek tikai ar elektroniskajiem resursiem, bet bibliotēkas pamazām zaudē monopolstāvokli informācijas vākšanā, glabāšanā un izplatīšanā. *Google paaudzei* visu vajag šeit un tagad, tāpēc lielas bažas rada jautājums: vai ar savu attieksmi *google paaudze* nenogremdēs tūkstošiem gadu veco klasisko bibliotēku?

Lai noskaidrotu, kā īsti cilvēki, kas dzimuši pēc 1993.gada un lielu daļu dzīves pavada virtuālajā pasaulē, orientējas globālajā tīmeklī, meklē un izmanto elektronisko informāciju, Londonas Universitātes koledžas (*University College London*) Informacionālās uzvedības un pētniecības novērtēšanas centrs (*Centre for Information Behaviour and the Evaluation of Research, CIBER*) pētnieka Jana Roulenda (*Ian Rowlands*) vadībā pēc Apvienoto informācijas sistēmu komitejas (*Joint Information Systems Committee, JISC*) un Britu bibliotēkas (*British Library*) pasūtījuma veica padziļinātu pētījumu. Iegūtie rezultāti bija šokējoši. Pētījums apgāza uzskatu, ka *google paaudze* ir zinošāka par pārējiem tīmekļa izmantošanā. Informācijas meklēšanā jaunieši cenšas iet vieglāko ceļu un galvenokārt izmanto populāros meklētājus *Google* un *Yahoo*. Pārāk maz uzmanības tiek pievērsts informācijas ticamībai, precizitātei, būtiskumam. Jaunie cilvēki nespēj atšķirt zinātniskus, ticamus informācijas avotus no tādiem, uz kuriem nevar paļauties.

Vienlaikus *google paaudzi* raksturo nepacietība meklēšanas un navigācijas procesā, neiecietība pret jebkuru kavēšanās gadījumu. Tas attiecas gan uz skolēniem, gan studentiem un pat jaunajiem mācībspēkiem. Arī izplatītais plaģiātisms jeb *copy/paste* problēma neviņiem zināšanas, nesekmē radošumu.

ASV pētījumi liecina, ka jauniešu vājā informācijpratība kļuvusi bīstama ne vien viņu pašu attīstībai, bet arī sabiedrībai. Dati pierāda saikni starp vājo orientēšanos informācijas pasaulē un pieticīgo akadēmisko sniegumu, kas nopietni apdraud tautsaimniecības nākotni globālā mērogā.

Diemžēl studējošās jaunatnes zināšanas par bibliotēku radīto elektronisko saturu ir stipri ierobežotas. Te, protams, vainojama arī pārlietu sarežģītā meklēšana bibliotēku elektroniskajos resursos, licencētajās datubāzēs, tostarp tiešsaistes katalogos, kas tādējādi neļauj operatīvi apmierināt studentu, pētnieku un citu lasītāju vajadzības, vājina saikni starp bibliotēku un sabiedrību — it īpaši jauno paaudzi. Bibliotēkām jāapzinās, ka nepietiekama sabiedrības informācijpratība, no vienas puses, un sarežģītā meklēšana bibliotēku krājumos, no otras puses, ir nopietns drauds šo iestāžu nākotnei. To var novērst, būtiski paaugstinot jaunās paaudzes informācijpratību, kas, kā uzskata ASV un britu speciālisti, ir gan bibliotēku atbildība, gan skolu un augstskolu uzdevums.

Priecē, ka *google paaudze* ir tehnoloģiski ieinteresētākā sabiedrības daļa. Taču fakts, ka tā ir mazzinoša informācijas meklēšanā, rada jaunu izaicinājumu bibliotēkām. Ja problēmu nerisinās, cilvēki ies bibliotēkām garām, un informācijas krātuvju dižie resursi netiks ne meklēti, ne atrasti, ne izmantoti.

Komentējot *CIBER* pētījuma rezultātus, Britu bibliotēkas izpilddirektore Linne Brindlija (*Lynne Brindley*) uzsvēra, ka nākotne jau ir sākusies. Lielbritānijas bibliotēkas aktivizējušas resursu digitalizāciju, izvērsušas interaktivitāti tīmekļa vidē, pieņēmušas *viki* stratēģiju.

Latvijas Nacionālās bibliotēkas prioritāte ir digitālās bibliotēkas *Letonica* veidošana. Publiskās bibliotēkas, īpaši pēc Bila un Melindas Geitsu fonda atbalsta infrastruktūras uzlabošanai, apgūst moderno tehnoloģiju iespējas, ievieš novitātes, apmāca lasītājus. Tomēr tas ir tikai sākums — jādara daudz, daudz vairāk. Bibliotēkām būtiski jāuzlabo informācijas pieejamība, jāvienkāršo elektronisko resursu klāsta izmantošana, jāintensificē bibliotekāru un lasītāju apmācība.

Vai *google paaudze* nogremdēs klasisko bibliotēku? Nē! — ja bibliotēka mainīsies līdzīgi laikiem un tikumiem, kļūs par plašas sabiedrības patieso vaduguni informācijas meklēšanā un izmantošanā.

Anna Mauliņa
galvenā redaktore